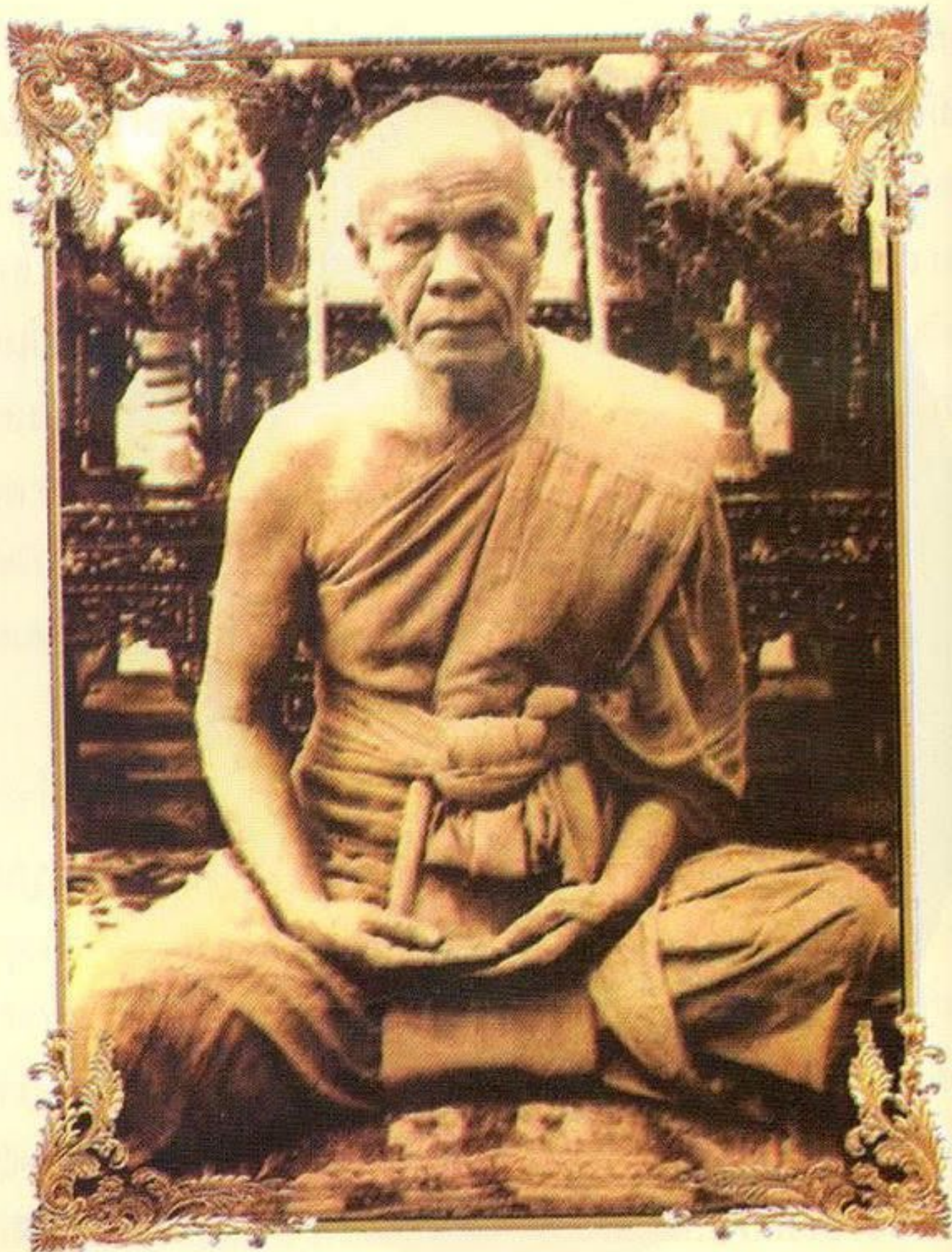

ให้สำนักวิเศษ รักษาทนไว้เป็นหลักฐาน นิดหนึ่ง
 ได้เป็นปฏิปัติวิเศษ ตามแบบแผนวัดมหาธาตุของอยู่ในกรุงเทพฯ
 นี้แล้ว ยังจะได้ว่า การปฏิปัติแบบนี้ ถูกต้องหรือไม่
 วัดมหาธาตุฯ ถูกประการ
 พระอาจารย์สุวณฺโณ
 วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ
 ๖๐ ๒๕๖๖ ๕๕

คำถาม - คำตอบ

เรื่อง

วิปัสสนากรรมฐาน

รจนาโดย

พระเทพสิทธิมุนี (โยตก ป. ๙)

พระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ
เจ้าคณะภาค ๙

พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

ในงานทำบุญฉลองวันเกิด

๑๕ เมษายน ๒๕๒๔

คำนำ

อุปมาห์ ปลัสนติ ปุณณกิริยาสุ ปณทิตา
บัณฑิตทั้งหลาย ถ่อมตนเสวยความไม่ประมาณในการทำบุญ

ท่านผู้สนใจปฏิบัติธรรมทั้งหลาย โดยมากขาดการศึกษาทางคันปริยัติ จึงปฏิบัติผิด ๆ ถูก ๆ แท้ก็ทำอนโมทนา เพราะมีศรัทธาดี มีความสนใจทำบุญชั้นแถวหน้าอยู่ เมื่อขาดการศึกษาคันปริยัติก็จำเป็นอยู่เอง ที่จะแยกไม่ออกว่า อะไรเป็นสมณะอะไรเป็นวิบัติสนา ผลที่สุกไกรนึ่งหลับตาก็คือเป็นวิบัติสนาทั้งนั้น แม้พระที่รศน์งามนทีสะอาดเคราะห์ปลูกเสกเป็นคัน ก็เป็นพระวิบัติสนาไปหมด จนกระทั่งถึงผู้ที่บอกนักวเบอร์ต่าง ๆ ก็เป็นผู้เฒ่าทางโน้นเป็นวิบัติสนาไปหมดสิ้น วิบัติสนาซึ่งเป็นการปฏิบัติที่สูงส่ง เป็นข้อปฏิบัติที่เลิศที่ประเสริฐ พระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ พระอริยสงฆ์สาวกทุก ๆ องค์ไม่เคยละไม่เคยเว้นเลย พระธรรมอันประเสริฐก็พลอยเศร้าหมองไปเพราะความรู้ข้อเท็จจริง หรือเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพื่อขจัดปัญหาข้อนี้ จึงได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นแจกเป็นธรรมวิทิตา หวังว่าคงจะเป็น

ประโยชน์แก่ท่านผู้สนใจใคร่ต่อการศึกษา และการปฏิบัติ ไม่
มากนัก요

จิří คิฏขตุ สทฺธมโม

ขอพระสัทธรรม ๓ จงดํารงเสถียรภาพอยู่ตลอดกาลนานเทอญ

พระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ

คณะ ๕ วัดมหาธาตุ กรุงเทพมหานคร

๑๕ เมษายน ๒๕๒๔

ประวัติย่อในการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน
ประจำรูปภาพ ของ ท่านเจ้าคุณพระมงคลเทพมุนี
วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

หลวงพ่อวัดปากน้ำ คือ พระมงคลเทพมุนี ท่าน
ได้เจริญสมถกรรมฐาน โดยใช้คำภาวนาว่า “สมมารหิ”
ซึ่งเป็นกรรมฐานบทหนึ่ง ในจำนวนอนุสสติ ๑๐ ประการ
ท่านใช้กรรมฐานบทนี้มานานถึง ๔๓ ปีเต็ม

วันที่ ๔ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๘ ท่านได้
มอบหมายให้พระทิพย์ปริญาณ มาติดตามจากพระเกษพระคุณ
ท่านเจ้าคุณพระพิมลธรรม ขอให้พระอุคมวิชาญาณเถร
(พระมหาโชกก ญาณสิทธิ ป.ธ. ๔) วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์
ไปสอนวิปัสสนากรรมฐานแก่ท่าน พระอุคมวิชาญาณเถร
และพระทิพย์ปริญาณ นาสสวาท เบี่ยมพงศ์สานต์ ก็ได้ไป
ถวายพระกรรมฐานแก่ท่านในตอนเย็นวันนั้น ที่วัดปากน้ำ
ภาษีเจริญ เพราะท่านได้อธิษฐานไว้ว่า ท่านจะไม่ไปค้างคืน
ที่วัดอื่น ดังนั้น ท่านจึงขอร้องให้ไปสอนให้ที่วัด ท่านจึง

แจกันใหญ่ไว้ ๑ คู่ ปุ้อาสนะไว้ ๒ ที่ เมื่อไหว้พระประธาน
เสร็จแล้ว ท่านก็ถวายสักการะบูชา แก่พระอุคมวิชาญาณเถร
กรั้นแล้วท่านก็กราบ ๓ ครั้ง ถึงจะห้ามไม่ให้กราบท่านก็
ไม่ฟัง ทกลงก็ต่างคนต่างกราบซึ่งกันและกัน ข้อนี้เป็นวิสัย
ของนักปราชญ์ คือท่านผู้ฉลาดรู้ในหลักธรรม ย่อมจะ
พยายามลอกทฤษฎีมานะของคนลง เพื่อจะเวียนเอาวิชาความรู้
จากผู้อื่น ถึงแม้จะเป็นเด็กกว่าก็ตาม ถือว่าเป็นการปฏิบัติ
ที่ถูกต้องแท้ในทางพระพุทธศาสนา เพราะมีตัวอย่างอยู่มาก
มา เช่น พระคุณโปฐิตะ ที่ไปเรียนกรรมฐานจากสามเณร
น้อย อายุเพียง ๗ ขวบ ซึ่งความข้อนี้ มีปรากฏอยู่ในธรรม
บทภาค ๗ หน้าที่ ๖๔—๖๕ เป็นอันไปว่า

ท่านได้ไปหาพระมหาเถระผู้มีความสามารถชำของ
ในกรรมฐานหลายรูป สุตทัตถ์พระมหาเถระเหล่านั้น ได้ส่ง
ท่านไปสู่สำนักของสามเณรน้อยองค์หนึ่ง อายุแค่ ๗ ปีเท่านั้น
ซึ่งอ่อนกว่าสามเณรทั้งหมดในขณะนั้น ท่านกำลังนั่งเฝ้าจิตร
อยู่ที่พักกลางวันของท่าน โส นันทมาโน สามเณรสุส
สนติเก อดุชลี ปกคเหตฺวา “อวสฺสโย เม โหหิ สปรปริสาติ”
อาท.

พระกฤษโปกฤษณะนั้น ได้นำมานะออกแล้ว ประคอง
อัญชลีในสำนักของสามเณรน้อยแล้วกล่าวว่า “ศุกรสัทบุรุษ
ขอท่านจงเป็นที่พึ่งแก่ฉันด้วยเถิด” ทั้งนี้เป็นกัน แสกงว่า
ท่านให้อ่อนน้อมถ่อมตนต่อสามเณร และสามเณรก็ได้สอน
วิปัสสนาถวายท่าน ท่านก็ได้เจริญวิปัสสนากามสามเณร
จนได้เป็นพระอรหันต์

ก่อนแต่จะถวายพระกรรมฐานแก่ท่าน ได้เรียนถาม
ท่านว่า “หลวงพ่อดีปฏิบัติมาแล้วกี่ปี?” ท่านตอบว่า “ได้
ปฏิบัติมาแล้ว ๔๓ ปี” หลวงพ่อภาวนาว่าอย่างไร? ท่านตอบ
ว่า ภาวนาว่า “สมมุตา อรห” หลวงพ่อได้ไปถึงไหน?
ท่านตอบว่า “ได้ถึงธรรมกาย”

คำว่า “ธรรมกาย” นี้ ท่านผู้เป็นนักปฏิบัติก็ควร
ทราบไว้บ้างว่า มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกเล่มไหน? มีใจ
ความย่อๆ ว่าอย่างไร? พอเป็นเครื่องประคับสคิยัญญาไว้
ก่อนก็จะดี

คำว่า “ธรรมกาย” นี้ มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก
เล่มที่ ๑๑ ข้อที่ ๕๔ หน้าที่ ๕๑ — ๕๒ มีใจความว่า

(๔๔) พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ทรงสืบทอดไปว่า อุกุรวาเสฏฐะ และ ภารทวาชะ เธอทั้งสองมีชาติก็ต่างกัน มีชื่อ^๕ก็เหมือนกัน มีโคตรก็เหมือนกัน มีตระกูลก็เหมือนกัน พวกนี้ทั้ง^๕เข้าเรือนเสื่อ มาบวชเป็นบรรพชิต เมื่อจะมีผู้ถามว่า ท่าน^๕ทั้งสองนี้เป็นพวกไหน ? เธอทั้งสองพึงตอบเข่าว่าข้าพเจ้า^๕ทั้งสองเป็นพวกพระสมณสากยบุตร ทั้งนี้เกิด

อุกุรวาเสฏฐะและภารทวาชะ ก็มีโคตม มีศรัทธา^๕ทั้งนั้นเกิดขึ้นแล้วแต่แรกแก้วคืออริยมรรค ประทีขฐานมัน^๕คง อันสมณพราหมณ์ เทวกา มาร พรหม หรือผู้ใดผู้หนึ่งในโลก ไม่พรากไปได้ ควรเรียกผู้นั้นว่า เป็นบุตรเกิดแก่^๕พระอุระ เกิดแก่พระโอษฐ์ของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้เกิด^๕แก่พระธรรม เป็นผู้^๕ที่พระธรรมแนวมิตชน เป็นผู้รับมรดก^๕พระธรรม ชื่อนั้นเป็นเพราะเหตุไร ?

คณากคสฺส เหติ วาเสฏฐา อธิวณํ ชมมกาโย
อิตฺถิ พุทฺธมกาโย อิตฺถิ ชมมกฺโข อิตฺถิ พุทฺธมกฺโข อิตฺถิ.

อุกุรวาเสฏฐะ เพราะคำว่า "ธรรมกาย" ก็คือ^๕"พรหมกาย" ก็คือ "ธรรมกุต" ก็คือ "พรหมกุต" ก็คือ เป็น^๕ชื่อของคณากค ทั้งนี้.

วันแรก ได้ถวายพระกรรมฐานท่านไป ๖ ข้อก่อน
คือ—

๑. หลังจากขึ้นกุฏิ คือสมาทานพระกรรมฐานแล้ว
ก็ถวายพระกรรมฐานท่าน ให้ท่านเดินจงกรม โดยภาวนา
“ขวา—ย่าง—หนอ ซ้าย—ย่าง—หนอ” ประมาณ ๓๐ นาที

๒. เมื่อเดินจงกรมเสร็จแล้ว ให้นั่งขัดสมาธิ ขาขวา
ทับขาซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ตั้งกายให้ตรง ดำรงสติ
ให้มั่น ให้เอาใจไว้เหนือสะดือประมาณ ๒ นิ้ว แล้วภาวนา
“พองหนอ ยุบหนอ” ให้ใช้สติเพ่งจับอยู่ที่หนังท้อง อย่าไป
รู้ที่จมูก และต้องให้ไคยองค์ ๓ คือ

๑. อาตมปี มีความเพียรเผากิเลสให้ร้อนทั่ว ทั่วแก่
ทั้งใจทำจริง ๆ

๒. สติมา มิสติ คือคอยจ้องอยู่ที่ท้อง จ้องดู
อาการหนุน อาการยุบ ของท้องให้ถี่ และให้สังเกตดูให้ละเอียด
ว่า พองกับยุบ อันไหนสั้น อันไหนยาว, พองกับยุบ อัน
ไหนปรากฏชัด อันไหนไม่ชัด, พองกับยุบ เป็นอันเดียวกัน
หรือเป็นคนละอัน, พองครั้งหนึ่ง มีกี่ระยะ? ยุบครั้งหนึ่ง
มีกี่ระยะ?

๓. สมุปชาโน มีสัมปชัญญะ ก็รู้อยู่ทุกขณะทั้ง
แต่เริ่มพอง จนสุกพอง เอาความง่าๆว่า กอจับทุก
กระเบือคันว.

๓. ให้กำหนดเวทนา คือ ในเวลาหนึ่งกำหนดรูป
นามอยู่นั้น ถ้ามีอาการเจ็บ ปวด เมื่อย คัน เป็นคันอย่างใด
อย่างหนึ่งเกิดขึ้น ก็ให้กำหนดว่า เจ็บหน่อๆ หรือ ปวด
หน่อๆ เมื่อยหน่อๆ คันหน่อๆ เป็นต้น ตามสมควรแก่
เวทนานั้นๆ ถ้าทนไม่ไหวก็ให้เปลี่ยนได้ แก่ได้ เกาได้ ถ้า
ทนได้ก็ต้องทนกำหนดจนกว่าจะหาย ให้นึกสอนตัวเองว่า คน
นั่งกรรมฐานกายยังไม่เคยมีเลย ถ้าเรานั่งกรรมฐานกายได้ก็
ออกเลย.

๔. ให้กำหนดใจ กำหนดจิต ที่นึกคิด ดีใจ เสียใจ
ใจโกรธ ใจชุ่น เป็นต้น ถ้ามี

๕. ให้กำหนดเสียงที่หู เมื่อหนวกหู ใคยภาวนา
ว่า "ไคย็นหน่อๆ" จนกว่าจะหายหนวกหู

๖. เวลาจำวัด ก็นอน ให้ภาวนาว่า "พองหน่อ
ยุบหน่อ" จนหลับไปก็วอกกัน ให้สังเกตดูให้ดีกว่า หลับไป
ตอนพอง หรือ หลับไปตอนยุบ

วันที่ ๒ ไปสอบกรรมฐาน ในเวลาเช้า ประมาณ ๐๘.๐๐ น. ภายในพระอุโบสถ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ท่านเล่าให้ฟังว่า คินนิงภาวนาไป ได้เห็นพระพุทธรูปเจ้าหลายพระองค์ จับมือถือแขนกันได้ พุกกันได้ กุญกันได้ องค์ที่^๕ ถึงศาสนาครั้งแรก ท่านบอกว่า ท่านไม่เห็น เรือนตามท่านว่า ถ้าเห็นแล้ว หลวงพ่อจะทำอย่างไร? ท่านบอกว่าจะสุมเอาวิชามาจากท่านๆ เอามาทำอะไร หลวงพ่อครับ? ท่านตอบว่า เอามากันยอมมิวนิสต์ไม่ให้เข้าเมืองไทย นั่นเป็นอารมณ์สมณะ ให้ท่านกำหนดภาวนาว่า เห็นหน่อๆ กำหนดที่^๕ ๗ - ๘ หน จิงหาย สมาธิยังอ่อนอยู่

วันนี้ เพิ่มบทเวียนถวายท่าน ๓ ประการ คือ—

๑. ให้กำหนดกันใจว่า "อยาก" เช่น อยากลูก อยากเงิน อยากอื่น อยากนั่ง อยากนอน เป็นต้น

๒. เพิ่มทวารทั้ง ๕ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เช่น เวลาตาเห็น ให้ภาวนาว่า "เห็นหน่อๆ" เป็นต้น แม้ทางหู ทางจมูก เป็นต้น ก็ให้ฟังปฏิบัติโดยท่านเองเถิดว่ากันอย่างนี้

๓. เพิ่มขึ้นจนครบเป็น ๒ ระยะ ระยะที่ ๒ ว่า "อกหนอ เขือบหนอ" ให้เดินระยะที่ ๑ ขว้างหนอ ช้าง หนอ ประมาณ ๒๐ นาที ให้เดินระยะที่ ๒ ว่า อกหนอ เขือบหนอ ประมาณ ๒๐ นาที รวมเป็น ๔๐ นาที แล้ว จึงนั่งกำหนดศพอกหนอ อุบหนอ ค่อยไป

วันที่ ๓ เวลาสอบอารมณ์ ท่านเล่าว่า ได้เห็น พระสงฆ์เป็นจำนวนมาก อยู่ที่ศาลาโรงฉัน ท่านก็ไปร่วม อยู่กับพระเหล่านั้น ให้ท่านกำหนดว่า "เห็นหนอๆ" ประมาณ ๖-๘ ครั้ง ภาพนั้นจึงค่อยๆ หายไป แสดงว่า สมาธิ ยังอ่อน ยังอยู่ในเขตสมถกรรมฐาน วันนี้เพิ่มขึ้นจนครบ เป็นระยะที่ ๓ ภาวนาว่า "อกหนอ ข้างหนอ เขือบหนอ"

ให้ท่านเดินระยะที่ ๑ ประมาณ ๑๕ นาที ระยะที่ ๒ ประมาณ ๑๕ นาที ระยะที่ ๓ ประมาณ ๒๐ นาที แล้วจึง นั่ง ให้นั่งนานประมาณ ๕๐ นาที หรือ ๑ ชั่วโมง

วันนี้ ท่านบอกว่า ธรรมกาย ที่ได้ไว้แล้วมาบ่อยๆ เรือนท่านว่า ก็แล้วหลวงพ่อก็คงได้ยาก แต่ให้หลวงพ่อกำหนด ภาวนาว่า "เห็นหนอ เห็นหนอ" พอท่านกำหนด เห็นหนอ เห็นหนอ เห็นหนอ ธรรมกายนั้นก็ดับลงไปเลย

ท่านอุทานออกมาว่า “เราเป็นเจ้าคนมาหลายสิบปีแล้ว ไม่
เท่าไรก็จะตายแล้ว” ดังนี้

ทรงที่จับรูปลงไปนี้ เจ้าเชกวิบีตสนาญาณ เป็น
อุทยัพพญาณ คือญาณที่ ๔ เห็นรูปนามเกิดกับชัฏ ๕๐
เปอร์เซ็นต์แล้ว ถ้าใครปฏิบัติถึงทรงนี้ พระพุทธองค์ตรัส
ไว้ในพระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ ว่า ดีมาก ทั้งพระบาลีว่า

โย จ วสุสสัค ชีเว อปสุตฺติ อุทยพฺพญํ
เอกาทฺ ชีวคฺคํ เสขุโย ปสฺสโค อุทยพฺพญํ.

ผู้ใดเห็นความเกิดกับของรูปนามอย่างนี้ มีชีวิต
อยู่ได้เพียงวันเดียวแล้วตายเสีย ถือว่าบุคคลผู้ไม่เห็นความ
เกิดกับของรูปนาม แต่มีอายุอยู่ได้นานถึง ๑๐๐ ปี ดังนี้ว่า

วันที่ ๔ เพิ่มขึ้นจนครบระยะที่ ๔ ภาวนาว่า “ยก
สันหนอ ยกหนอ อ่างหนอ เขียบหนอ” ให้เกินระยะที่ ๑
ถึงระยะที่ ๔ ใช้เวลาประมาณ ๕๐ หรือ ๖๐ นาที แล้วจึงนั่ง
กำหนด พองหนอ ยุบหนอ ก่อไปตามเคย

วันที่ ๕ เพิ่มขึ้นจนครบระยะที่ ๕ ภาวนาว่า “ยกสัน
หนอ ยกหนอ อ่างหนอ ลงหนอ ดูกหนอ” ให้เกินจนครบ

ระยะที่ ๑ ถึงระยะที่ ๕ ใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมง แล้วนั่ง
กำหนด พองหนอ ยุบหนอ ต่อไป

วันที่ ๖ เพิ่มขึ้นจนครบระยะที่ ๖ ภาวนาว่า "อกสัน
หนอ อกหนอ อ่างหนอ ตงหนอ ถูกหนอ กกหนอ" ให้
เกินจนครบทั้งแต่ละระยะที่ ๑ ถึงระยะที่ ๖ ระยะละ ๑๐ นาที
รวมเป็น ๑ ชั่วโมง แล้วจึงนั่งกำหนด พอง ยุบ ต่อไป
ตามเคย

วันที่ ๗-๘-๙ ก็ให้ท่านปฏิบัติติดต่อกันอยู่อย่างนี้
จนเห็นสมควร สภาวะปรากฏชัดเจนนัยแล้ว จึงให้อริขฐาน

วันแรก ให้ท่านเกินจนครบระยะที่ ๑ ถึงระยะที่ ๖
แล้วนั่งลง อริขฐานว่า

"ขรรมิเศษเบื้องสูง ที่ยังไม่เกิด ขอจงให้เกิดขึ้น
ภายใน ๒๕ ชั่วโมง" แล้วก็กำหนด พองหนอ ยุบหนอ
ต่อไป เมื่อนั่งครบชั่วโมงแล้ว ก็ลุกขึ้นเดินอีก นั่งอีก อยู่
อย่างนี้ตลอดไป เว้นเฉพาะนอนเท่านั้น

วันที่ ๒ ให้เกิน ๑-๖ แล้วนั่ง อริขฐานว่า "ภายใน
๒๕ ชั่วโมงนี้ ขอให้ความเกิดดับเกิดขึ้นให้มาก" แล้ว

กำหนดทอง ยูป ท่อไปเช่นเคย ให้ปฏิบัติอย่างนี้จนครบ ๒๔ ชั่วโมง ถ้าง่วงก็ให้นอนได้

วันที่ ๓ ให้เกิน ๑—๖ แล้วนั่ง อธิษฐานว่า "ภายใน ชั่วโมงนี้ ขอให้ความเกิดกับเกิดขึ้นให้มาก" แล้วนั่ง กำหนด ทอง ยูป ท่อไป

วันที่ ๔ ให้เกิน ๑—๖ แล้วให้นั่งลง อธิษฐานว่า "ภายใน ๓๐ นาทีนี้ ขอให้ความเกิดกับเกิดขึ้นให้มาก" แล้ว กำหนด ทอง ยูป ท่อไป

วันที่ ๕ ให้เกิน ๑—๖ แล้วนั่งลง อธิษฐานว่า "ภายใน ๑๕ นาทีนี้ ขอให้ความเกิดกับเกิดขึ้นให้มาก" แล้ว กำหนดทอง ยูปท่อไป เมื่อครบ ๑๕ นาทีแล้ว ไม่ต้องลุกขึ้น นั่งอยู่ที่ตรงนั้น ให้อธิษฐานใหม่ว่า "ภายใน ๑๐ นาทีนี้ ขอให้ความเกิดกับเกิดขึ้นให้มาก" เมื่อครบ ๑๐ นาทีแล้วให้นั่งอยู่ที่เดิม นั้นแหละ อธิษฐานใหม่ว่า "ภายใน ๕ นาทีนี้ ขอให้ความเกิดกับเกิดขึ้นให้มาก" แล้วกำหนด ทองหนอ ยูปหนอ ท่อไป แล้วลุกขึ้นเดินจงกรม นั่งท่อไปอีก

วันที่ ๖ ให้เดินจงกรมระยะที่ ๑ ถึงระยะที่ ๖ วันนั้น ต้องเดินให้นานเป็นพิเศษกว่าทุก ๆ วัน เพราะวันนี้เป็นวัน

อธิษฐานยาว ต้องการสมาธิดี สมาธิแรง สมาธิตีกว่าทุกๆ วัน ให้เกินประมาณ ๑ ชั่วโมงกับ ๓๐ นาที แล้วจึงนั่ง ให้อธิษฐานว่า

“ภายในชั่วโมงนี้ ขอให้จิตสงบเรียบไปไถ่ นานประมาณ ๕ นาที” แล้วกำหนดศพของหนอ อุบหนอ ค่อยไปจนกว่าจะครบชั่วโมง เมื่อครบชั่วโมงแล้ว ให้ลุกขึ้นเกินอีกหนึ่งอีก อธิษฐานอีก จนกว่าจะครบ ๑ วัน

ถ้าสงบเรียบได้ ๕ นาทีแล้ว ให้เกินอีกหนึ่งอีก อธิษฐานเพิ่มขึ้นว่า ภายในชั่วโมงนี้ ขอให้จิตสงบเรียบไปไถ่ นานประมาณ ๑๐ นาที ให้อธิษฐานไปอย่างนี้ทุกๆ วัน จนกว่าจะได้พึงเทศน์ล้ากับญาณ

บางคนอาจจะสงบเรียบไปไถ่ นานถึง ๒๕ ชั่วโมงก็มี ทั้งนี้แล้วแต่สมาธิ แล้วแต่ความขยัน แล้วแต่บุญของแต่ละคน

ครั้นท่านได้ปฏิบัติครบบริบูรณ์ ครบหลักสูตรแล้ว ใช้เวลาประมาณ ๑ เดือน ทางสำนักก็จักให้มีการพึงเทศน์ล้ากับญาณ ภายในพระอุโบสถวัดมหาธาตุคุน้เอง พร้อมด้วยพระภิกษุสามเณร และญาติโยม ทายกทายิกา ทั้งหลาย

ประมาณ ๒๐๐ คนเศษ เทศน์จบก็ให้ถวายวิชาครูท่านไป ๑
ชุด เป็นอันว่า ท่านมีความรู้ ความสามารถทั้งในก้านสมณะ
และก้านวิปัสสนา เป็นพระเถระที่ไม่มีที่ฎฐิมานะ สมเป็น
นักปฏิบัติธรรมแท้ ควรแก่การเคารพบูชาเป็นอย่างยิ่ง.

ภาพของท่านที่เห็นอยู่นี้ หลังจากท่านได้ปฏิบัติแล้ว
ท่านจึงได้ส่งมาถวายไว้ที่สำนักวิปัสสนากรรมฐานวัดมหาธาตุ
กรุงเทพมหานคร แต่มีโอกาสนำออกมาเผยแพร่ให้
นักปฏิบัติได้ดูได้ชม บัดนี้ เห็นสมควรแก่กาลเวลา จึงได้นำ
ภาพทั้ง ๒ นี้มาลงไว้ เพื่ออนุชนจะได้ดู ได้ชมต่อไป